

Osvietenstvo – 18. storočie (Európa a už aj F Amerika...)

- Francúzi „strávilí“ už „osvietených“ anglických empirikov a bolo osvietenstvo – ponúkli svetu Voltaira, Montesqieho, Rousseaua, Diderota, encyklopédiu a francúzštinu ako jazyk vzdelancov a dejateľov...
- Boli to skvelí popularizátori myšlienky rozumovej emancipácie človeka vo všetkých oblastiach jeho činností...
- Osvietenstvo ako renesancia... ? *Porovnaj ich: nájdí podobnosti (paralely) aj diferencie.*
- Osvietenstvo vs. romantizmus... *Dedukuj podobnosti (paralely) aj diferencie medzi nimi.*
- 1688Q1715Q1751Q1789Q1815...
- Od absolutistických ku konštitučným monarchiám...
- Nacionalizmus na javisku dejín...
- Liberalizmus a laissez-faire...

1. Montesquieu (1689 – 1755; Perzské listy, Duch zákonov)

Ø Vysvetľovanie spoločenských pohybov prirodzeným spôsobom (geografický determinizmus)...

Ø Optimizmus – ciele...

Ø Náboženská tolerancia a politická sloboda (pojem „občan“)...

2. Voltaire (1694 – 1778; Filozofický slovník, Filozofické listy)

Ø Polemik, vyvracač, velebiteľ rozumu...

Ø Francúzska tradícia verejných mysliteľov...

Ø Senzualista – je proti vrodenným ideám...

Ø Deterministický deista Voltaire ako voľnomyšlienkar a prívrženec tzv. inteligentného dizajnu...

- „...teológia robí z ľudí ateistov!“ - povedal Voltaire - *objasni, zdôvodni toto jeho tvrdenie.*

Ø Voltaire ako filozof spoločenského bytia: nebezpečenstvom je exkluzivizmus a potrebnou je tolerancia...

3. **Rousseau (1712 – 1778; Rozprava o pôvode nerovnosti medzi ľuďmi, Spoločenská zmluva, Emil alebo o výchove)**

Ø Zaujíma ho spoločenská stránka subjektu („JA“) – človek je bytosť politická...

Ø Prírodný (prirodzený) vs. spoločenský (umelý) stav človeka – s Lockom proti Hobbesovi...

Ø Tvorivosť(sloboda) vs. spravodlivosť (hierarchia) – dialektika dejín...

Ø Súkromné vlastníctvo ako diferenciálny element...

- *Vlastníctvo je krádež. Objasni túto Rousseauovu vetu.*

Ø Boh to tak zariadil – naplánoval...

Ø Zvieratá morálku nepotrebujú...

Ø Spoločnosť je dynamický fenomén – ideálny stav nemožno „zafixovať“...

Ø Republika, demokracia a kontraktualizmus...

Ø Antipód Osvietenstva, podobne ako „srdciar“ Pascal 100 rokov dozadu (oproti Descartesovi) ...

- *Vedy a umenia povstali z našich chýb... Objasni a zdôvodni túto parafrázu „na“ Rousseaua.*

4. **Diderot (1713 – 1784; Encyklopédia vied, umení a remesiel)**

Ø Hlavný redaktor Encyklopédie – najširší rozhľad v možnostiach vtedajšej vedy...

Ø Materialista, ale nie mechanistický...

Ø Dynamická ontológia...

Ø Syntéza racionalizmu a empirizmu – od schopnosti (hmoty) pociťovať až po myslenie (mozgovej hmoty)...

Ø Rozum je pánom zmyslov a nestranný sudca...

5. **La Mettrie (1709-1751; Človek stroj.)**

Ø ateizmus + senzualizmus + mechanicizmus = materializmus + hedonizmus

6. **A ešte: ...Locke, Hume, Toland, Herbert z Chebury, Shaftesbury, Smith, Bayle, Holbach, d'Alembert, Helvétius, Condillac, Wolf, Lessing, Kant...**